

Boomveiligheid, Visual Tree Assessment (VTA)

“Naar schatting 15 miljoen straat- en laanbomen in Nederland, moeten voldoen aan de wettelijke zorgplichteisen, die onder andere voortkomen uit de aansprakelijkheidswetgeving. Tot voor kort was het werkgebied door de verscheidenheid van vraag en aanbod van expertise ondoorzichtig, hetgeen kon leiden tot het rooien van veilige bomen of het handhaven van onveilige bomen.”

Dit citaat komt van de website van de Stichting Groenkeur. Wat houdt deze wettelijke zorgplicht in de praktijk in?

Als er schade ontstaat door een tak die uit een boom waait, doordat een boom omvalt of door een vergelijkbare gebeurtenis, is de eigenaar aansprakelijk voor de schade, tenzij deze kan aantonen te hebben voldaan aan de zorgplicht. Deze zorgplicht staat in het burgerlijk wetboek. Uit de jurisprudentie over dit onderwerp zijn concrete maatregelen te distilleren die waardevol zijn in het kader van de VTA en min of meer noodzakelijk zijn om aan de zorgplicht te voldoen.

Bomen moeten periodiek gekeurd worden, bij voorkeur door een gecertificeerd boomcontroleur. Iedere 3 jaar moet er een visuele inspectie plaatsvinden van alle bomen, in ieder geval van bomen op plaatsen waar regelmatig mensen lopen of waar de bomen anderszins gevaar kunnen opleveren. Bospercelen bijvoorbeeld behoeven dan ook niet gecontroleerd te worden, behalve langs de paden.

De inspectie wordt uitgevoerd volgens de methode VTA (Visual Tree Assessment), zoals door Dr. Claus Mattheck in het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw geïntroduceerd is. VTA staat voor een wijze van onderzoek naar de stabiliteit en veiligheid van bomen. Het VTA onderzoek is uitsluitend indicatief. Als er geen symptomen zijn die aanleiding geven tot twijfels, dan kan worden aangenomen dat de boom veilig is. Hierbij moet echter wel worden opgemerkt dat de 100% veilige boom niet bestaat. Bomen zijn en blijven

natuurlijke organismen. De natuur laat zich niet altijd voorspellen.

Na een VTA keuring kunnen de bomen ingedeeld worden in de volgende categorieën:

1. Bomen zonder (geconstateerd) verhoogd risico
2. Risicoboom, maar na een ingreep een boom zonder verhoogd risico
3. Risicoboom, maar na een ingreep een attentieboom
4. Risicoboom, nader onderzoek noodzakelijk
5. Attentieboom, geen verhoogd risico, maar wel jaarlijkse controle noodzakelijk

6. Risicoboom: verhoogd risico geconstateerd, velling noodzakelijk (NB een controleur met alleen een VTA certificaat zal in de regel deze bomen onder 4 indelen)

Over categorie 1 en 6 kunnen we kort zijn, of goed of direct kappen.

Categorie 2 zijn meestal bomen met teveel dood hout in de kroon. Na het verwijderen van dat dode hout (doorsnede 4 cm of meer en langer dan 40 cm) zijn dit over het algemeen 'bomen zonder (geconstateerd) verhoogd risico'. De volgende controle voor categorie 1 en 2 behoort vervolgens over drie jaar plaats te vinden.

Categorie 3 zijn ook bomen met teveel dood hout, een plakksel of een ander mankement dat direct verholpen moet worden.

Categorieën 3 en 5 zijn bomen waar kans is op instabiliteit (kans op windworp) en/of breuk van stam of takken op het moment van inspectie niet zichtbaar aanwezig is. Er is bij bomen van deze categorieën in ieder geval wel iets gaande waardoor een jaarlijkse controle noodzakelijk is. Zwammen, inrotting, verminderde conditie en/of vitaliteit en scheefstand zijn voorbeelden van zaken die dit noodzakelijk maken.

En mocht dit met de visuele inspectie niet voldoende geconstateerd kunnen worden, dan moet dit op een ander wijze onderzocht worden en vallen de bomen onder categorie 4: nader onderzoek noodzakelijk. Mocht uit het onderzoek komen dat velling niet direct noodzakelijk is, dan noemen we deze bomen met de bomen onder categorieën 3 en 5 'attentiebomen'.

Na uitvoeren van alle maatregelen kunnen de bomen ingedeeld worden in de categorieën: 'bomen zonder verhoogd risico' en 'attentiebomen'.

Oudere bomen worden vaak hol, op zich een heel normaal natuurlijk verschijnsel. Een 'gezonde' holle boom produceert voldoende nieuw hout om stabiel en gezond te blijven. Pas na (te) veel beschadigingen, verkeerde snoei of hoge leeftijd verminderen vitaliteit en conditie en komt er een moment dat de stabiliteit in gevaar komt.

Hoeveel gezond resthout is nodig voor voldoende stabiliteit? Claus Matteck spreekt over 2/3 van de omtrek met een dikte van 1/3 van de straal. Maar anderen deskundigen gaan uit van minder hout. Bovendien is de zorgplicht wel wettelijk verankerd, maar de richtlijnen niet. Bij bomen die het behouden waard zijn of waarvan sommige mensen/organisaties vinden dat ze moeten blijven staan, kan één en ander tot discussie leiden. De boomdeskundige heeft hierin een groot aandeel. En bij ècht monumentale bomen is de afweging nog zwaarder en in de praktijk vaak gestoeld op het voorkomen van schade aan derden, dus een verzekeringstechnische zaak. Monumentale bomen worden tegenwoordig helaas sneller verwijderd of er worden (dure) beschermende maatregelen genomen.

Of de boom goed verankerd is in de bodem, is moeilijker te beoordelen en vergt kennis en ervaring.

Maarten H. van Atten, dendroloog en European Tree Technician.

